

Jak pracují asistentky a asistenti pedagoga ve školách s žáky s odlišným mateřským jazykem

8. 2. 2023

Počty žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ) v základních školách v České republice rostou už řadu let, v posledním roce se ale s příchodem desítek tisíc ukrajinských dětí navýšily více než kdykoli předtím. Zároveň dlouhodobě rostou ve školách i počty asistentek a asistentů pedagoga, kteří vyučujícím s těmito žáky pomáhají.

V uplynulém roce ministerstvo školství nově zavedlo pozici tzv. ukrajinských asistentů, již delší dobu jsou ve školách z projektů Evropské unie financováni i dvojjazyční asistenti a školní asistenti, v mnoha případech ale s prací s vícejazyčnými žáky pomáhají asistentky a asistenti primárně přidělení do školy kvůli přítomnosti žáka se zdravotním postižením – jak také uvedla jedna z asistentek zapojených do výzkumu: „...*jsem asistentka u českého dítěte a zároveň pomáhám jako asistentka u dětí s cizím jazykem a to i jejich rodinám z celého okolí, přijde mi to samozřejmé, neboť umím ukrajinsky.*“

Podporou asistentů pedagoga se dlouhodobě zabývá obecně prospěšná společnost Nová škola, která ve spolupráci s organizací META, o.p.s. a Pedagogickou fakultou UK v listopadu a prosinci 2022 realizovala dotazníkové šetření zaměřené právě na práci asistentů, kteří ve školách podporují vzdělávání žáků s OMJ. Do online ankety se zapojilo 169 respondentek a respondentů (většinou pracujících v základních školách).

Anketa ukázala, že asistentky a asistenti ve školách poskytují žákům s OMJ řadu velmi důležitých forem podpory. Podle výsledků šetření nejvíce dětem pomáhají s osvojením českého jazyka, adaptací ve školním prostředí, zapojením do kolektivu českých spolužáků a s osvojením pravidel chování, které škola od žáka očekává.

O něco méně pozitivní výsledky přineslo šetření v oblasti podpory žáků s OMJ v době mimo vyučování – většina asistentů není ve své práci zapojena do pomoci žákům například při vypracovávání domácích úkolů nebo při přípravě na výuku; přitom je z praxe patrné, že i tato pomoc žákům je potřeba, protože jejich rodiče (se znalostí českého jazyka často horší, než mají sami žáci) svým dětem s těmito činnostmi pomoci nemohou. Důvodem zde mohou být i nedostatečně vysoké úvahy asistentů – více než třetina v šetření uvedla, že s žáky s OMJ pracují i mimo svou pracovní dobu.

Některá pozitivní zjištění vyšla v anketě v oblasti spolupráce asistentů pedagoga s učiteli a učitelkami. Téměř tři čtvrtiny respondentek a respondentů uvádí, že metodické vedení poskytované učiteli je dobré, s učiteli se pravidelně připravují a mají možnost s nimi případné pracovní problémy a své nejasnosti v práci konzultovat.

Současně ale někteří asistenti konstatovali, že vzhledem k nízké časové dotaci na nepřímou pedagogickou činnost mají na konzultace s vyučujícími jen velmi omezené množství času.

Rezervy ale i nadále přetrvávají v nastavení práce asistentek a asistentů – více než třetina respondentů uvedla, že se v jejich třídách žákům s OMJ věnují převážně nebo dokonce výhradně jen oni a že učitel s těmito žáky pracuje jen málo nebo vůbec. Takové nastavení je samozřejmě principiálně chybné, protože většina asistentů není dostatečně kvalifikovaná na to, aby mohla zastoupit vyučující třeba při výkladu nové látky nebo při plánování dalších výukových postupů. Je tedy potřeba i nadále zdůrazňovat, že asistent má být ve třídě primárně proto, aby pomáhal učiteli s celou třídou a aby učitel (díky této pomoci asistenta) sám získal více času na individuální práci s žáky s odlišným mateřským jazykem.

Významné nedostatky šetření ukázalo v oblasti dalšího vzdělávání asistentů. Ačkoli se šetření účastnili pouze asistentky a asistenti pracující s žáky s OMJ, většina (69,2 %) z nich uvedla, že dosud žádný kurz nebo seminář specificky zaměřený na podporu žáků s OMJ neabsolvovala.

V souhrnu výsledky výzkumu ukazují, že asistenti ve školách zajišťují u žáků s OMJ řadu velmi důležitých forem podpory a že profesi asistentů je potřeba v této oblasti dále rozvíjet. Kromě zajištění potřebného financování asistentských pozic je žádoucí podpořit zvýšení jejich pracovních úvazků (aby mohli pomáhat žákům s OMJ i s domácími úkoly a s odpolední přípravou na vyučování) a věnovat pozornost jejich dalšímu systematickému vzdělávání. V praxi asistentek a asistentů by měl být kladen důraz mimo jiné i na rozvoj těch jejich kompetencí, které umožňují bezpečné přijetí žáků s OMJ do školy a podporu celkového wellbeingu těchto žáků ve školním prostředí. Dále by měla být rozvíjena i profese dvojjazyčných asistentů pedagoga, kteří ve vzdělávání žáků s OMJ hrají nezastupitelnou roli zejména díky sdílenému jazyku a znalosti kulturního zázemí žáka.

Pro úspěch mnohých žáků s OMJ je podpora asistentů a asistentek mnohdy zcela nezbytná, a je proto potřeba tuto profesi dále rozvíjet, ale i přiměřeně jejich práci ocenit. Jak také uvedl jeden z respondentů výzkumu: „*Je to práce náročná, velmi různorodá a, i když se o tom nemluví, odborná. Asistenti často vykonávají práci speciálních pedagogů, psychologů, tandemových učitelů. Stojí za to jim věnovat pozornost, vzdělávat je ve výše uvedených oborech a také je finančně ohodnotit. Bez asistentů ve školách při současné formě inkluze není šance výuku na většině škol zvládnout se ctí...*“.

ODKAZ NA CELOU VÝZKUMNOU ZPRÁVU

https://www.asistentpedagoga.cz/storage/app/media/uploaded-files/VZ_AP-u-zaku-s-OMJ.pdf

PEDAGOGICKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

..META*^v

SOUHRNNÉ INFORMACE O ASISTENTKÁCH A ASISTENTECH PEDAGOGA

<https://inkluzivniskola.cz/asistent-pedagoga>

KONTAKTY PRO MÉDIA:

Barbora Šebová, Nová škola o.p.s., barbora.sebova@novaskolaops.cz

Hana Víznerová, META o.p.s., viznerova@meta-ops.cz

Zbyněk Němec, Pedagogická fakulta UK, zbynek.nemec@pedf.cuni.cz

Projekt (Reg. č. 0016/2019/ACF/2) podpořil Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové v rámci programu Active Citizens Fund, jehož cílem je podpora občanské společnosti a zmocnění znevýhodněných skupin. Program je financován z Fondů EHP a Norska.

**Jdeme do toho.
S odvahou.**

Iceland
Liechtenstein
Norway

Active
citizens fund

| Nadace OSF

